

УДК 346.1/9

О.М. Гончаренко

ORCID: 0000-0002-0178-2003

**ОБМЕЖЕННЯ САМОРЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ
ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ**

Статтю присвячено визначенню особливостей обмежень саморегулювання цифрової економіки в умовах правового режиму воєнного стану. Складність регулювання, що пов'язана з розвитком техніки, зумовила дискусію з приводу обмежень саморегулювання цифрової економіки загалом. Умови правового режиму воєнного стану у свою чергу встановили додаткові обмеження щодо функціонування цифрової економіки, які пов'язані із суб'єктним складом сторін та етичністю ведення цифрового бізнесу. Посилення державного регулювання цифрової економіки, яке наразі спостерігаємо в державах Європейського Союзу, Україні та інших державах, створює певні рамки функціонування цифрової економіки, однак не може повністю замінити її приватне регулювання та саморегулювання.

Встановлено, що агресивні маркетингові практики, розвиток штучного інтелекту, приватне регулювання цифровими платформами призвели до появи негативних практик (недобросовісних практик), які можна назвати негативним саморегулюванням, що стали підставою для впровадження державного регулювання у цифровій економіці. Обмеження саморегулювання цифрової економіки можна визначити відповідно до рівня регулювання: міжнародний (транснаціональний), які застосовуються як на міждержавному рівні так і на рівні відповідних суб'єктів саморегулювання цифрової економіки (міжнародних неурядових організацій); національний рівень, який також можливий за допомогою державного регулювання та діяльності відповідних недержавних громадських об'єднань (саморегулювних організацій, асоціацій); локальний рівень – самообмеження учасників відповідної асоціації, внутрішні обмеження компанії. Серйозними обмеженнями для негативного саморегулювання можуть бути: встановлення державного регулювання, відповідальності за недобросовісну (незаконну) поведінку, зобов'язання розробки та впровадження комплаєнс політик (кодекси етики). Етичні кодекси, які впроваджуються як відповідними СРО так і підприємствами, є не тільки інструментом добросовісності та добрих практик, а й кодексом самообмежень для відповідних суб'єктів цифрової економіки, які вони зобов'язані дотримуватися із тією ж відповідальністю та повагою як і до державного регулювання. Одним із обмежень саморегулювання цифрової економіки є суб'єктний склад її сторін. Такий підхід, крім іншого, уже знайшов втілення у законодавстві та законопроектній роботі шляхом заборони особам, пов'язаним з державою-агресором, бути учасником цифрової економіки.

Ключові слова: цифрова економіка, саморегулювання, саморегулювні організації, обмеження саморегулювання цифрової економіки, суб'єкти господарювання, приватне регулювання, етичні кодекси

DOI 10.34079/2518-1319-2025-15-29-44-53

Постановка проблеми. Цифрова економіка стала буденною частиною функціонування держави, суспільства та кожної людини. Її правове забезпечення набуло та набуває комплексності, системності та деталізації. Водночас інноваційні тенденції, які

повсякчас супроводжують її перші кроки, регулюються завдяки приватному регулюванню або/та саморегулюванню. Складність регулювання, що пов'язана з розвитком техніки, зумовила дискусію з приводу обмежень саморегулювання цифрової економіки загалом. Умови правового режиму воєнного стану у свою чергу встановили додаткові обмеження щодо функціонування цифрової економіки, які пов'язані із суб'єктним складом сторін та етичністю ведення цифрового бізнесу. Потреба встановлення обмежень саморегулювання на державному, наддержавному та локальному рівнях уже дискутується на техніко-юридичному рівні: як встановити межі, щоб з однієї сторони забезпечити публічний порядок (транснаціональний, національний), а з іншої – розвиток цифрової економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика цифрової економіки є наразі на піці актуальності, тому багато вчених присвятили свої праці дослідженню цього напрямку: Г. Бабаджанян, Ю. Бурило, О. Вінник, А. Гавер, А. Герасименко, О. Зозуляк, Т. Д. Кейсі, А. Кусумано, Д. Магенау, Н. Мазаракі, Л. Нескороджена, М. Пожидаєва та інші. Однак вивчення обмежень саморегулювання цифрової економіки потребує постійної актуалізації з огляду на стрімкість її розвитку та агресію росії проти України.

Метою статті є визначення особливостей обмежень саморегулювання цифрової економіки в умовах правового режиму воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Саморегулювання цифрової економіки є найбільш розвиненим поряд із іншими її галузями, завдяки тому, що державне регулювання не встигає за швидкістю інновацій у цій сфері. А. Герасименко та Н. Мазаракі зауважують, що), що «Термін «цифрова революція» означає критичну зміну технологій і соціальне середовище в умовах цифровізації. Зазвичай це підприємці спочатку пристосовуються до змін, тоді як державні органи набагато менш гнучкі» (Gerasymenko and Mazaraki, 2022, с. 58).

Розуміння уже встановлених меж саморегулювання економіки загалом набуло актуалізації і для цифрової економіки, оскільки її правове регулювання також формується на загальних засадах та принципах верховенства права та поваги до прав людини. Зокрема, саме саморегулювання електронної комерції може стати загрозою для дотримання прав людини у разі відсутності або неналежного визначення державою меж регулювання саморегулювання, тобто невиконання функції збалансування інтересів суб'єктів господарювання та споживачів, дотримання імперативних положень щодо транснаціонального та національного публічних порядків (Honcharenko, Pozhydaieva, Neskorodzhena & Kolohoida, 2024, с. 133).

О. Вінник зазначає, що «використання цифрових технологій всупереч інтересам суспільства та/або з порушенням прав та законних інтересів окремих осіб загрожує як громадянському суспільству, так і цифровій економіці» (Вінник, 2018, с. 212). Вказану тезу можна проілюструвати на прикладі такої дискусії: «Більшість дослідників погоджуються, що штучний інтелект не може функціонувати як людина, інші ж вважають, що машина повинна мати такі ж права, як і людина» (Zozuliak, Zelisko, Bashuryn & Albu, 2023, с. 295). Тому, саморегулювання цифрової економіки обмежується етичними засадами, стандартами як певною м'якою силою, яка в подальшому може стати жорстким законодавчим регулюванням.

На думку Тімоті Д. Кейсі та Джеффа Магенау «Для того, щоб сприяти визначеності бізнесу, яка потрібна постачальникам послуг – від інтернет-провайдерів до компаній електронної комерції – для продовження інвестування в інфраструктуру та послуги, необхідно застосувати гармонізований або єдиний підхід до покладення відповідальності, включаючи встановлення кваліфікованих обмежень відповідальності» (Timothy and Magenau, 2002, с. 37). Обмеження відповідальності слугує прикладом

самостійного регулювання ринку цифрових послуг суб'єктами господарювання. Розподіл відповідальності на основі кращих практик та етичних обмежень виглядає як професійне забезпечення діяльності учасниками ринку та не є чимось новим для саморегулювання.

Інші ж науковці зазначають, що «Порівняно з прийняттям рішень людиною, цифрові інструменти можуть бути більш точними та забезпечують вищий рівень прозорості та справедливості, якщо штучний інтелект використовується належним чином. Дані та алгоритми стали ключовими технічними засобами для платформ, які забезпечують дотримання внутрішніх умов регулювання» (Calliess, 2007).

До загальних обмежень саморегулювання можна віднести: 1) встановлений правовий господарський порядок (ст. 5 ГК України); 2) загальні принципи господарювання (ст. 6 ГК України), зокрема свободу підприємницької діяльності у межах, визначених законом, обмеження державного регулювання економічних процесів у зв'язку з необхідністю забезпечення соціальної спрямованості економіки, добросовісної конкуренції у підприємництві, екологічного захисту населення, захисту прав споживачів та безпеки суспільства і держави, захисту національного товаровиробника тощо; 3) захист прав суб'єктів господарювання та споживачів (ст. 20 ГК України) та ін. (Гончаренко, 2018, с. 83-84). Цікавою є думка Г. Бабаджанян, яка може бути застосовною і до договірних відносин у цифровій економіці «У разі нормативного саморегулювання договору купівлі-продажу застосовним методом є диспозитивний, оскільки сторонам дано змогу самоврегулюватись настільки, наскільки їм не заборонено «буквою закону» (Бабаджанян, 2021, с. 59).

Тому, при саморегулюванні цифрової економіки застосовуються класичні засоби саморегулювання (договори, кодекси етики тощо) у поєднанні зі специфічними засобами (притаманними лише цій галузі, наприклад смарт контракти, регламенти, технічні стандарти, способи передачі інформації, даних). Отже, різні технічні рішення, надання послуг, товарообіг у цифровій економіці визначаються на основі саморегулювання, яке може бути обмежене державним регулюванням або співрегулюванням.

На думку науковців «Саморегулювання часто виникає як природний побічний продукт економічного обміну та має довгу історію успіху. Досвід саморегулювання в різних сучасних галузях виявляє чотири фактори, важливі для успіху саморегулювних організацій (далі-СРО). По-перше, СРО повинна встановити довіру на ранній стадії завдяки своїй діяльності. По-друге, саморегулювальні суб'єкти повинні продемонструвати сильні можливості правозастосування. По-третє, СРО повинні сприйматися як легітимні та незалежні. І, нарешті, СРО повинна скористатися перевагами репутаційних проблем учасників та їхнього соціального капіталу» (Cohen and Sundararajan, 2015, с. 132). Звичайно і у цифровій економіці діяльність СРО є важливою, а на деяких ринках до встановлення державного регулювання, вони можуть бути на певний період єдиним регулятором. Зокрема, так тривалий час було з ринком криптоактивів, цифрових речей. У Концепції реформування інституту саморегулювання в Україні передбачено, що саморегулювні організації не можуть діяти у сферах національної безпеки та оборони, забезпечення правопорядку а також діяльності саморегулювних організацій не може бути спрямована на порушення економічної конкуренції (Кабінет Міністрів України, 2018).

Посилення державного регулювання цифрової економіки, яке наразі спостерігаємо в державах Європейського Союзу, Україні та інших державах, створює певні рамки функціонування цифрової економіки, однак не може повністю замінити її приватне регулювання та саморегулювання. У цьому аспекті важливо відмітити наявність як обмежень саморегулювання цифрової економіки з боку держави (державні обмеження

саморегулювання) так і обмеження саморегулювання самими суб'єктами цифрової економіки (самообмеження).

Щодо державного обмеження саморегулювання цифрової економіки слід зазначити наявність відповідних Директив та Регламентів ЄС, певні положення яких мають імплементуватися або уже введенні в законодавство України. Крім того, запроваджуються обмеження саморегулювання і на наддержавному рівні, з метою узгодження політик держав.

Метою саморегулювання цифрової економіки у правовому аспекті є упорядкування застосування у сфері господарювання інформаційно-комунікативних технологій за допомогою альтернативного або додаткового (субсидіарного) встановлення правил роботи з ними, не визначених або не достатньо визначених державним регулюванням, або вибору альтернативних правил поведінки, не заборонених нормами права, визначеним державою, їх дотримання та контроль; охорона та захист прав суб'єктів цифрового саморегулювання відмінними від державного способами за допомогою створення інституцій (Гончаренко, 2019, с. 23).

Агресивні маркетингові практики, розвиток штучного інтелекту, приватне регулювання цифровими платформами призвели до появи негативних практик (недобросовісних практик), які можна назвати негативним саморегулюванням, що стали підставою для впровадження державного регулювання у цифровій економіці.

У Директиві Європейського Парламенту і Ради 2005/29/ЄС від 11 травня 2005 року стосовно недобросовісних комерційних практик бізнесу щодо споживачів на внутрішньому ринку та внесення змін до Директиви Ради 84/450/ЄЕС, директив Європейського Парламенту і Ради 97/7/ЄС, 98/27/ЄС та 2002/65/ЄС та Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 2006/2004 («Директива про недобросовісні комерційні практики») встановлюється заборона недобросовісних практик бізнесу щодо споживачів до, під час і після комерційної операції стосовно продукту, які стосуються і цифрових послуг та цифрового контенту. Зокрема, відповідно до ст. 5 цієї Директиви комерційна практика є недобросовісною, якщо вона: (а) суперечить вимогам до професійної сумлінності; та (b) істотно спотворює або може істотно спотворити економічну поведінку щодо продукту пересічного споживача, до якого він потрапляє чи для якого він призначений, або пересічного члена групи, якщо комерційна практика спрямована на певну групу споживачів. Так, комерційні практики є недобросовісними, якщо вони: є оманливими, як визначено; або (b) є агресивними (European Union, 2005). Що ж таке комерційні практики? На мою думку, це саморегулівна поведінка суб'єкта цифрової економіки, зокрема, яка може бути як негативною так і позитивною. Отже, цією Директивою встановлюється заборона негативної саморегулівної поведінки.

Директивою (ЄС) 2019/770 Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2019 року про деякі аспекти договорів на постачання цифрового контенту та цифрових послуг визначаються суб'єктивні та об'єктивні вимоги до відповідності (Directive (EU) 2019/770). У статті 8 цієї Директиви зазначається, що окрім дотримання будь-яких суб'єктивних вимог щодо відповідності, цифровий контент або цифрова послуга повинні: бути придатним для цілей, для яких зазвичай використовується цифровий контент або цифрові послуги того ж типу, з урахуванням, де це можливо, будь-якого чинного законодавства Союзу та національного законодавства, технічних стандартів або, за відсутності таких технічних стандартів, застосовних галузевих кодексів поведінки, що стосуються конкретного сектору; бути в кількості та мати якості та характеристики, зокрема щодо функціональності, сумісності, доступності, безперервності та безпеки, звичайні для цифрового контенту або цифрових послуг того ж типу, і які споживач може

обґрунтовано очікувати, враховуючи характер цифрового контенту або цифрової послуги та враховуючи будь-які публічні заяви, зроблені продавцем або від його імені, або іншими особами в попередніх ланках ланцюга транзакцій, зокрема в рекламі або на маркуванні...; де це можливо, постачатися разом із будь-якими аксесуарами та інструкціями, які споживач може обґрунтовано очікувати отримати; дотримуватися будь-якої пробної версії або попереднього перегляду цифрового контенту чи цифрової послуги, наданої продавцем до укладення договору. Отже, на прикладі цієї Директиви слід констатувати низку вимог до цифрового контенту або цифрової послуги, які є своєрідними рамками, обмежувальними критеріями у цій сфері.

Майкл А. Кусумано та Аннабель Гавер розмірковують у цьому зв'язку, що «технології, що використовують великі дані, штучний інтелект та машинне навчання, з певним людським кураторством, все більше надаватимуть цифровим платформам можливість контролювати та регулювати те, що відбувається на їхніх платформах. Невирішеним питанням залишається те, якою мірою лідери домінуючих цифрових платформ мають бажання продовжувати свої зусилля щодо саморегулювання та жорсткішого управління своїми платформами та екосистемами, навіть якщо ці зусилля завдають шкоди доходам та прибуткам у короткостроковій перспективі. По-перше, аргумент на користь більшого саморегулювання цифрових платформ ґрунтується на визнанні того, що ці компанії мають надзвичайну економічну, соціальну та політичну силу, яка продовжуватиме зростати. Це означає, що вони повинні з'ясувати, як агресивно конкурувати, залишаючись у межах того, що різні суспільства вважають законним, а також справедливим та етичним. По-друге, фірми та нові галузі, як правило, не вдаються до саморегулювання, коли передбачувані короткострокові витрати високі – коли зміни означають зниження мережевих ефектів та потенційне зниження доходів або прибутку. По-третє, для багатосторонніх платформ, яким необхідно збалансувати інтереси кількох учасників та зацікавлених сторін, регулювання та саморегулювання платформи можуть по-різному впливати. По-четверте, що проактивне саморегулювання часто було успішнішим, коли коаліції фірм на одному ринку, з ймовірно схожими бізнес-моделями та економічними стимулами, працювали разом над управлінням для створення спільних норм і стандартів. По-п'яте, фірми або галузеві коаліції, серйозно ставляться до саморегулювання, коли бачать реальну загрозу державного регулювання, навіть якщо саморегулювання може зашкодити короткостроковим продажам і прибуткам» (Cusumano, Gawer and Yoffie, 2021, с. 23-24). В останній тезі цих авторів, на мою думку, йдеться про стимул впровадження самообмежень для цифрових платформ.

Каллісс, Графф-Пітер відмічає, що «коли йдеться про захист слабших сторін договору, таких як споживачі, саморегулювання не вважається життєздатним варіантом. Насправді споживачі все частіше роблять покупки за кордоном, беручи участь в електронній комерції, часто не помічаючи цього» (Calliess, 2008). Наразі яскравим прикладом такого агресивного саморегулювання та маркетингу з іноземним елементом є цифрова платформа Тему – «купуй як мільйонер», яка завдяки пропозиціям постійних знижок, бонусів, подарунків спонукає покупців робити усе більше і більше покупок, навіть, якщо вони їм зовсім не потрібні. У такому разі державне регулювання діяльності таких платформ та встановлення жорстких обмежень з метою захисту прав та інтересів споживачів – необхідне.

Загалом обмеження саморегулювання цифрової економіки можна визначити відповідно до рівня регулювання: міжнародний (транснаціональний), які застосовуються як на міждержавному рівні так і на рівні відповідних суб'єктів саморегулювання цифрової економіки (міжнародних неурядових організацій); національний рівень, який також можливий за допомогою державного регулювання та діяльності відповідних

недержавних громадських об'єднань (саморегулівних організацій, асоціацій); локальний рівень – самообмеження на учасників відповідної асоціації, внутрішні обмеження компанії.

Цифрова економіка – це передусім продукт саморегулювання, тому етичні кодекси (кодекси професійної етики, кодекси поведінки в певній галузі цифрової економіки), які впроваджуються як відповідними СРО так і підприємствами, є не тільки інструментом добросовісності та добрих практик, а й кодексом самообмежень для відповідних суб'єктів, які вони мають дотримуватися із тією ж відповідальністю та повагою як і до державного регулювання.

Отже, серйозними обмеженнями для негативного саморегулювання можуть бути: встановлення державного регулювання, відповідальності за недобросовісну (незаконну) поведінку, зобов'язання розробки та впровадження комплаєнс політик (наприклад, кодексів етики тощо).

Війна та етичність ведення бізнесу визначили нові аспекти відповідальності суб'єктів електронної торгівлі. Суб'єктам електронної торгівлі слід пам'ятати, що торгівля з державою-агресором (росією) та її резидентами, а також з тими, хто з ними співпрацює – це підтримка масових вбивств, геноциду українського народу та інших народів, руйнування міст, непоправні збитки екології. Торгівля на крові – не допустима, і не буде ніколи мати морального та етичного забезпечення. Тому і дотримання сталості розвитку, що визначено у багатьох міжнародних документах не може бути забезпечена, коли ведеться агресивна війна (Honcharenko, Pozhydaieva, Neskorodzhena, L. & Kolohoida, 2024, с. 133).

Отже, одним із обмежень саморегулювання цифрової економіки є суб'єктний склад її сторін. Такий підхід уже знайшов втілення у законопроектній роботі. Зокрема у ст. 12 проекту реєстрац. номер 10225-д від 24.04.2025 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні» встановлена заборона особам окремих категорій бути учасником ринків віртуальних активів. Зокрема, не допускається перебування у цивільному обороті віртуального активу, власником якого є чи публічну пропозицію якого здійснює особа, яка відповідає принаймні одному з таких критеріїв: 1) фізична особа, яка має громадянство держави, що здійснює збройну агресію проти України у значенні, наведеному у статті 1 Закону України «Про оборону України» (далі у цій частині - держава-агресор), або місцем постійного проживання (перебування, реєстрації) якої є держава-агресор. Положення цього пункту не поширюються на фізичних осіб, які проживають на території України на законних підставах та/або яким надано статус учасника бойових дій після 14 квітня 2014 року; 2) юридична особа, створена та зареєстрована відповідно до законодавства держави-агресора; 3) юридична особа, створена та зареєстрована відповідно до законодавства України, кінцевим бенефіціарним власником якої є особа, зазначена у пункті 1 цієї частини, або членом чи учасником (акціонером) якої є держава-агресор та/або особа, зазначена у пункті 1 або 2 цієї частини; 4) особа, до якої застосовані спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) відповідно до Закону України «Про санкції»; 5) особа, включена до переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції тощо Проект Закону України 10225-д).

Висновки. Посилення державного регулювання цифрової економіки, яке наразі спостерігаємо в державах Європейського Союзу, Україні та інших державах, створює певні рамки функціонування цифрової економіки, однак не може повністю замінити її приватне регулювання та саморегулювання.

Агресивні маркетингові практики, розвиток штучного інтелекту, приватне

регулювання цифровими платформами призвели до появи негативних практик (недобросовісних практик), які можна назвати негативним саморегулюванням, що стали підставою для впровадження державного регулювання у цифровій економіці.

Обмеження саморегулювання цифрової економіки можна визначити відповідно до рівня регулювання: міжнародний (транснаціональний), які застосовуються як на міждержавному рівні так і на рівні відповідних суб'єктів саморегулювання цифрової економіки (міжнародних неурядових організацій); національний рівень, який також можливий за допомогою державного регулювання та діяльності відповідних недержавних громадських об'єднань (саморегулювних організацій, асоціацій); локальний рівень – самообмеження учасників відповідної асоціації, внутрішні обмеження компанії.

Серйозними обмеженнями для негативного саморегулювання можуть бути: встановлення державного регулювання, відповідальності за недобросовісну (незаконну) поведінку, зобов'язання розробки та впровадження комплаєнс політик (кодекси етики). Етичні кодекси, які впроваджуються як відповідними СРО так і підприємствами, є не тільки інструментом добросовісності та добрих практик, а й кодексом самообмежень для відповідних суб'єктів цифрової економіки, які вони зобов'язані дотримуватися із тією ж відповідальністю та повагою як і до державного регулювання.

Одним із обмежень саморегулювання цифрової економіки є суб'єктний склад її сторін. Такий підхід, крім іншого, уже знайшов втілення у законодавстві та законопроектній роботі шляхом заборони особам, пов'язаним з державою-агресором, бути учасником цифрової економіки.

Бібліографічний список:

- Бабаджанян, Г., 2021. Договір купівлі-продажу товарів: загальні обмеження саморегулювання. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*, с. 54–62.
- Вінник, О.М., 2018. *Правове забезпечення цифрової економіки та електронного бізнесу. Монографія*. Київ: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України.
- Гончаренко, О., 2018. Види обмежень саморегулювання господарської діяльності. *Підприємництво, господарство і право*, 6, с. 82-88.
- Гончаренко, О., 2019. Саморегулювання цифрової економіки. *Цифрова економіка та електронний бізнес: окремі проблеми правового регулювання*. Збірник наукових праць. За заг. ред. О. М. Вінник. Київ: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України.
- Кабінет Міністрів України, 2018. Розпорядження Кабінету Міністрів України Про схвалення Концепції реформування інституту саморегулювання в Україні від 10 травня 2018 р. № 308-р. *Верховна Рада України* [онлайн] Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/308-2018-%>>. (Дата звернення 05.03.2025).
- Проект Закону України Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні. Реєстрац. номер 10225-д від 24.04.2025 [онлайн]. Доступно: <<https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/56271>> (Дата звернення 18.04.2025).
- Calliess, Galf-Peter, 2007. *Transnational Consumer Law: Co-Regulation of B2C-E-Commerce. Responsible business: self-governance in transnational economic transaction*. In: O. Dilling, M. Herberg & G. Winter, eds., pp. 225-258, Oxford: Hart Publishing, 2008, CLPE Research Paper.
- Cohen, M. and Sundararajan, A., 2015. Self-Regulation and Innovation in the Peer-to-Peer Sharing Economy. *University of Chicago Law Review Online*, 82(1), Article 8.
- Cusumano, M. A., Gawer, A. and Yoffie, D. 2021. Can Self-Regulation Save Digital Platforms?

- Industrial and Corporate Change [online]. Available at: <<https://ssrn.com/abstract=3900137>> (Accessed 15.04.2025).
- European Union, 2005. Directive 2005/29/EC of the European Parliament and of the Council of 11 May 2005 concerning unfair business-to-consumer commercial practices in the internal market and amending Council Directive 84/450/EEC, Directives 97/7/EC, 98/27/EC and 2002/65/EC of the European Parliament and of the Council and Regulation (EC) No 2006/2004 of the European Parliament and of the Council ('Unfair Commercial Practices Directive') [online]. Available at: <<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:149:0022:0039:en:PDF>> (Accessed 05.01.2025).
- European Union, 2019. Directive (EU) 2019/770 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content and digital services [online]. Available at: <<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/770/oj/eng>> (Accessed 15.04.2025).
- Gerasymenko, A. and Mazaraki, N., 2022. Competition law enforcement in Ukraine: challenges from on-line giants. *Yearbook of Antitrust and Regulatory Studies*, 15(26), p. 57-73.
- Honcharenko, O., Pozhydaieva, M., Neskoro dzhen a, L. & Kolohoida, O., 2024. Self-regulatory practices of electronic trade and transnational public order in the context of ensuring the economic security of the state. *Revista Jurídica Portucalense*, p. 106–134.
- Timothy, D., Casey and Jeff, Magenau, A., 2002. Hybrid Model of Self-Regulation and Governmental Regulation of Electronic Commerce, 19 Santa Clara High Tech. L.J. [online]. Available at: <http://digitalcommons.law.scu.edu/chtlj/vol19/iss1/1_0> (Accessed 05.01.2025).
- Zozuliak, O., Zelisko, A.V., Bashurn, N. Y. & Albu, A.A., 2023, Artificial intelligence as an object of civil law regulation. *Revista Jurídica Portucalense*, 34, p. 283–299 DOI: [https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705\(34\)2023.ic-14](https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705(34)2023.ic-14).

References:

- Babadzhanyan, G., 2021. Dogovir kuplvii-prodazhu tovariv: zagalni obmezhen nny a samoregulyuvannya [Contract for the sale of goods: general restrictions on self-regulation]. *Zovnishnya torgiviya: ekonomika, finansi, pravo*, s. 54–62. (in Ukrainian).
- Calliess, Galf-Peter, 2007. *Transnational Consumer Law: Co-Regulation of B2C-E-Commerce. Responsible business: self-governance in transnational economic transaction*. In: O. Dilling, M. Herberg & G. Winter, eds., pp. 225-258, Oxford: Hart Publishing, 2008, CLPE Research Paper.
- Cohen, M. and Sundararajan, A., 2015. Self-Regulation and Innovation in the Peer-to-Peer Sharing Economy. *University of Chicago Law Review Online*, 82(1), Article 8.
- Cusumano, M. A., Gawer, A. and Yoffie, D. 2021. Can Self-Regulation Save Digital Platforms? Industrial and Corporate Change [online]. Available at: <<https://ssrn.com/abstract=3900137>> (Accessed 15.04.2025).
- European Union, 2005. Directive 2005/29/EC of the European Parliament and of the Council of 11 May 2005 concerning unfair business-to-consumer commercial practices in the internal market and amending Council Directive 84/450/EEC, Directives 97/7/EC, 98/27/EC and 2002/65/EC of the European Parliament and of the Council and Regulation (EC) No 2006/2004 of the European Parliament and of the Council ('Unfair Commercial Practices Directive') [online]. Available at: <<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:149:0022:0039:en:PDF>> (Accessed 05.01.2025).
- European Union, 2019. Directive (EU) 2019/770 of the European Parliament and of the Council

- of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content and digital services [online]. Available at: <<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/770/oj/eng>> (Accessed 15.04.2025).
- Gerasymenko, A. and Mazaraki, N., 2022. Competition law enforcement in Ukraine: challenges from on-line giants. *Yearbook of Antitrust and Regulatory Studies*, 15(26), p. 57-73.
- Goncharenko, O., 2018. Vidi obmezhen samoregulyuvannya gospodarskoyi diyalnosti [Types of restrictions on self-regulation of economic activity]. *Pidpriemnitstvo, gospodarstvo i pravo*, 6, s.82-88. (in Ukrainian).
- Goncharenko, O., 2019. Samoregulyuvannya tsifrovoyi ekonomiki [Self-regulation of the digital economy]. *Tsifrova ekonomika ta elektronniy biznes: okremi problemi pravovogo regulyuvannya: zbirnik naukovih prats. Za zag. red. O. M. Vinnik. K.: NDI privatnogo prava i pidpriemnitstva Imeni akademika F. G. Burchaka NAprN Ukrayini*, 152 s. (in Ukrainian)
- Honcharenko, O., Pozhydaieva, M., Neskorodzhena, L. & Kolohoida, O., 2024. Self-regulatory practices of electronic trade and transnational public order in the context of ensuring the economic security of the state. *Revista Jurídica Portucalense*, p. 106–134.
- Kabinet Ministriv Ukrainy, 2018. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannya instytutu samorehuliuвання v Ukraini vid 10 travnia 2018 r. № 308-r [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine On Approval of the Concept of Reforming the Institute of Self-Regulation in Ukraine dated May 10, 2018 No. 308-r]. *Verkhovna Rada Ukrainy* [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/308-2018-%>>. (Access 05.03.2025) (in Ukrainian).
- Proekt Zakonu Ukrayini «Pro vnesennya zmiin do Podatkovogo kodeksu Ukrayini ta deyakih Inshih zakonodavchih aktiv Ukrayini schodo vregulyuvannya oborotu virtualnih aktiviv v Ukraini» reestrats. nomer 10225-d vid 24.04.2025 [Draft Law of Ukraine On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Certain Other Legislative Acts of Ukraine Regarding the Regulation of the Turnover of Virtual Assets in Ukraine. Registration No. 10225-d dated 04/24/2025] Available at: <<https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/56271>> (Accessed 18.04.2025) (in Ukrainian).
- Timothy, D., Casey and Jeff, Magenau, A., 2002. Hybrid Model of Self-Regulation and Governmental Regulation of Electronic Commerce, 19 Santa Clara High Tech. L.J. [online]. Available at: <http://digitalcommons.law.scu.edu/chtj/vol19/iss1/1_0> (Accessed 05.01.2025).
- Vinnik, O. M., 2018. *Pravove zabezpechennya tsifrovoyi ekonomiki ta elektronnoho biznesu. Monografiya [Legal support for the digital economy and e-business. Monograph]*. K.: Naukovo-doslidniy Institut privatnogo prava i pidpriemnitstva Imeni akademika F. G. Burchaka NAprN Ukrayini (in Ukrainian).
- Zozuliak, O., Zelisko, A.V., Bashurn, N. Y. & Albu, A.A., 2023, Artificial intelligence as an object of civil law regulation. *Revista Jurídica Portucalense*, 34, p. 283–299 DOI: [https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705\(34\)2023.ic-14](https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705(34)2023.ic-14).

Стаття надійшла до редакції 20.04.2025 р.

Honcharenko O.

LIMITATIONS ON SELF-REGULATION OF THE DIGITAL ECONOMY IN THE CONDITIONS OF THE LEGAL REGIME OF MARTIAL STATE

The article is devoted to determining the features of the limitations of self-regulation of the digital economy under the conditions of the legal regime of martial law. The complexity of regulation, which is associated with the development of technology, has led to a discussion about the limitations of self-regulation of the digital economy in general. The conditions of the legal regime of martial law, in turn, have established additional restrictions on the functioning of the digital economy, which are associated with the subjective composition of the parties and the ethics of conducting digital business. Strengthening state regulation of the digital economy, which we are currently observing in the countries of the European Union, Ukraine and other states, creates certain frameworks for the functioning of the digital economy, but cannot completely replace its private regulation and self-regulation.

It has been established that aggressive marketing practices, the development of artificial intelligence, private regulation by digital platforms have led to the emergence of negative practices (unfair practices), which can be called negative self-regulation, which became the basis for the introduction of state regulation in the digital economy. Limitations of self-regulation of the digital economy can be determined according to the level of regulation: international (transnational), which are applied both at the interstate level and at the level of relevant subjects of self-regulation of the digital economy (international non-governmental organizations); national level, which is also possible through state regulation and the activities of relevant non-state public associations (self-regulatory organizations, associations); local level - self-restrictions of participants in the relevant association, internal restrictions of the company. Serious limitations for negative self-regulation can be: establishment of state regulation, liability for unscrupulous (illegal) behavior, obligations to develop and implement compliance policies (codes of ethics). Codes of ethics, which are implemented by both relevant SROs and enterprises, are not only an instrument of good faith and good practices, but also a code of self-restrictions for relevant entities of the digital economy, which they are obliged to adhere to with the same responsibility and respect as for state regulation. One of the limitations of self-regulation of the digital economy is the subject composition of its parties. This approach, among other things, has already been embodied in legislation and draft legislation by prohibiting persons associated with the aggressor state from being a participant in the digital economy.

Keywords: *digital economy, self-regulation, self-regulatory organizations, restrictions on self-regulation of the digital economy, economic entities, private regulation, codes of ethics*